

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

เมื่อกล่าวถึง “ครอบครัว” ซึ่งเป็น “สถาบันพื้นฐานของสังคมที่ประกอบด้วยสามีภรรยา และหมายรวมถึงลูกด้วย”^๑ ในความคิดของคนทั่วไป ครอบครัวเริ่มต้นที่ชายและหญิงตกลงใช้ชีวิต ร่วมกัน จะเนื่องจากความรักหรือเหตุผลอื่นก็ตาม จะถูกต้องทางกฎหมายหรือไม่ก็ไม่สำคัญ แม้เป็น เพียงโดยพฤตินัยที่ตกลงพร้อมใจกันทั้งสองฝ่ายก็นับว่าเป็นครอบครัว และจุดหนึ่งที่คนในสังคมยึดถือ กันก็คือ ครอบครัวจะสมบูรณ์ได้เมื่อมีลูก ซึ่งจะเป็นผู้สืบวงศ์ตระกูลต่อไปและเป็นเสมือน “โซ่ทอง คล้องใจ”

ในประเทศไทย หากมองถึงอดีตที่ผ่านมา หญิงและชายมักเริ่มต้นสร้างครอบครัวตั้งแต่อายุยังน้อย และเป็นยุคสมัยที่ยังไม่มีการพัฒนาด้านเทคโนโลยีเท่าในปัจจุบัน การมีบุตรจึงเป็นไปตาม ธรรมชาติ หลายครอบครัวมีลูกหลาย ๆ คน ต่อมาเมื่อจำนวนพลเมืองในประเทศเพิ่มปริมาณอย่าง รวดเร็ว ซึ่งส่งผลกระทบทางเศรษฐกิจทั้งในครอบครัวและองค์รวมระดับประเทศ ทางราชการและผู้มี ส่วนเกี่ยวข้องจึงมีนโยบายควบคุมปริมาณบุตร โดยให้มีการ “คุมกำเนิด” ทำให้ครอบครัวของไทยมี ขนาดเล็กลง แต่ปัญหาที่เกิดขึ้นมาโดยตลอดตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันก็คือ ไม่ใช่ทุกครอบครัวที่จะ สามารถมีบุตรสืบตระกูลได้ บางครอบครัวอาจมีลูกยาก จากความผิดปกติของร่างกาย จากโรคภัยไข้ เจ็บ ฯลฯ ซึ่งในอดีตไม่ว่าจะเกิดเพราะเหตุอะไรที่ทำให้มีบุตรไม่ได้ คู่สามีภรณาก็ต้องยอมรับ

ปัจจุบัน สังคมไทยเปลี่ยนแปลงไป ทั้งหญิงและชายมีการศึกษาสูงขึ้น เศรษฐกิจโดยรวมของ ประเทศเปลี่ยนแปลง ทำให้ทุกคนหลังจากจบการศึกษาก็ต้องชวนช่วยในการทำงานเพื่อสร้างฐานะ สิ่งเหล่านี้ส่งผลให้หญิงและชายตกลงใจแต่งงานช้าลง การแต่งงานตอนอายุมากขึ้นส่งผลถึงการมีลูก ช้า บางคู่เมื่อแต่งงานกันช้าแต่อยากมีลูกเร็ว ๆ เริ่มไม่รอการเกิดที่เป็นไปตามธรรมชาติ ยังมี เทคโนโลยีทันสมัยมาช่วยส่งเสริมให้สามารถมีลูกได้ภายในกำหนดเวลา หญิงชายในยุคปัจจุบันอาจ พึ่งพาอาศัยเทคโนโลยีเหล่านั้นแทนการรอ ซึ่งเป็นที่รู้จักกันในปัจจุบันว่า “การทำกิฟต์” (GIFT) คือ “การนำเอาไข่และตัวอสุจิไปใส่ไว้ที่ท่อนำไข่ เพื่อให้เกิดการปฏิสนธิหรือรวมตัวกันตามธรรมชาติ

^๑ ศูนย์สารสนเทศ ราชบัณฑิตยสถาน, “พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.๒๕๔๒”, ค้นหาคำในกลุ่ม ค, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <http://rirs.m.royin.go.th/new-search/word-m-search.asp> [๒๐ พฤศจิกายน ๒๕๕๗].

หลังจากนั้นหากไข่และอสุจิ สามารถปฏิสนธิกันได้ก็จะมีการเจริญเติบโตเป็นตัวอ่อนและเดินทางมาฝังตัวในโพรงมดลูก และเกิดเป็นการตั้งครรภ์ในที่สุด”^๒

การทำกิฟต์ซึ่งเป็นหนึ่งในเทคโนโลยีช่วยการเจริญพันธุ์ (Reproductive Technology) นั้น สามารถช่วยกระตุ้นการปฏิสนธิภายนอกก่อนจะนำตัวอ่อนกลับมาฝังตัวในโพรงมดลูกของหญิงผู้เป็นแม่ เพื่อให้คู่สมรมีโอกาสมีบุตรได้สมปรารถนาในเวลาที่ต้องการโดยไม่ต้องรอธรรมชาติ แต่การจะทำได้เช่นนี้สำเร็จก็ต่อเมื่อมดลูกของหญิงผู้เป็นแม่สามารถเป็นที่รองรับการเจริญเติบโตของตัวอ่อนได้เท่านั้น แต่ทว่าในบางครอบครัว ต้องประสบกับปัญหาการมีบุตรยากด้วยเงื่อนไขที่ทำให้การทำกิฟต์ปกติไม่สามารถช่วยได้ เนื่องจากฝ่ายหญิงมีความผิดปกติเรื่องมดลูกจนไม่สามารถให้ตัวอ่อนเจริญเติบโตในมดลูกของตนเองได้ ในกรณีนี้ หากครอบครัวนั้นยังต้องการมีบุตรที่เกิดจากเซลล์สืบพันธุ์ของตนเอง ก็จำเป็นต้องอาศัยหญิงอื่นมาช่วยในการตั้งครรภ์ ซึ่งการทำเช่นนี้เป็นที่รู้จักกันในประเทศไทยว่า การอุ้มบุญ (surrogacy) นั่นเอง ซึ่งในหลายประเทศเริ่มมีการยอมรับว่าสามารถทำได้ อย่างถูกกฎหมาย ขณะเดียวกันก็ยังมีอีกหลายประเทศไม่ให้การยอมรับ

ในประเทศไทย ก่อนเดือนพฤษภาคม ๒๕๕๘ แม้ยังไม่มีกฎหมายคุ้มครองเด็กที่เกิดจากการอุ้มบุญโดยตรง อาศัยกฎหมายอื่นที่มีอยู่มาปรับใช้ตามที่สามารถอนุโลมใช้ได้ แต่ในทางปฏิบัติ มีบางครอบครัวที่มีบุตรด้วยตนเองไม่ได้ ได้ใช้วิธีนี้ช่วยให้ครอบครัวสมหวัง สามารถมีบุตรได้โดยอาศัยเติบโตในครรภ์ของหญิงอื่นที่เป็นญาติพี่น้องใกล้ชิดช่วยตั้งครรภ์ให้ และรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมตามกฎหมายขณะนั้น ซึ่งต้องยอมรับปัญหาบางประการที่ติดตามมา เช่น การรับมรดก แม้ว่าจะมีการอุ้มบุญในประเทศไทยอยู่บ้าง แต่ก็ไม่ได้มีการสำรวจจำนวนเด็กที่เกิดโดยอาศัย “การอุ้มบุญ” เพราะเป็นการทำเป็นส่วนตัวเฉพาะครอบครัวที่มีความจำเป็น มีการตกลงกันได้ภายในครอบครัวโดยอาศัยความเกี่ยวเนื่องกันระหว่างญาติพี่น้อง สร้างความสุขความพึงพอใจด้วยกันทุกฝ่าย ไม่ส่งผลกระทบต่อสังคมภายนอกแต่ประการใด จึงไม่เคยปรากฏเป็นปัญหาให้สังคมภายนอกรับรู้

แต่เมื่อมีประเด็นข้อขัดแย้งอันเนื่องมาจากปัญหา “อุ้มบุญ” ในเดือนสิงหาคม ๒๕๕๗ จนเป็นข่าวใหญ่ในหน้าหนังสือพิมพ์ กรณีมีหญิงไทยรับอุ้มบุญให้ครอบครัวชาวต่างชาติโดยผ่านกระบวนการจัดจ้างหญิงอุ้มบุญในประเทศไทย โดยที่เมื่อเด็กแฝดเกิดมาแล้ว เด็กคนหนึ่งมีอาการพิการทางสมอง ทางครอบครัวผู้ว่าจ้างรับแต่เด็กปกติกลับไปและทิ้งเด็กพิการไว้กับแม่อุ้มบุญซึ่งเป็นภาระหนักจนทำให้หญิงนั้นแสดงตัวต่อสังคมเพื่อขอความช่วยเหลือ ประเด็นดังกล่าวนำมาซึ่งการขุดคุ้ยความจริงว่า ประเทศไทยมีกระบวนการที่ทำธุรกิจอุ้มบุญข้ามชาติมากมาย

จากข่าวดังกล่าว กระตุ้นให้คนในสังคมเกิดความตื่นตัวเรื่องการอุ้มบุญ มีคำถามเกี่ยวกับอุ้มบุญเกิดขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการ “อุ้มบุญ” ที่มีได้เกิดขึ้นโดยอาศัยเมตตาจิต เป็นการช่วยเหลือกันในครอบครัวอีกต่อไป แต่มีกระบวนการจัดจ้าง ทำเป็นธุรกิจขึ้น ปัญหาเรื่องอุ้มบุญจึงถูกหยิบยกขึ้นมาวิพากษ์วิจารณ์ในหลายแง่มุม ทั้งในแง่ปัญหาสังคม จริยธรรม ศีลธรรม ตลอดจนมีการนำเสนอว่า

^๒ ศูนย์รักษาผู้มีบุตรยากเจตนิ น โรงพยาบาลเจตนิ น, “การทำกิฟต์”, บทความบริการ, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: http://www.jetanin.com/th/service/technology_detail/๒๓ [๒๐ พฤศจิกายน ๒๕๕๗].

ควรที่จะต้องตราเป็นกฎหมายเกี่ยวกับเรื่องอุ้มบุญนี้ให้เป็นกิจลักษณะเพื่อป้องกันความเสียหายที่จะเกิดขึ้นในสังคมในอนาคต

ในเบื้องต้นที่มีการอภิปรายเกี่ยวกับการอุ้มบุญนั้น ได้มีนักวิชาการ ผู้เชี่ยวชาญ พระภิกษุสงฆ์ ตลอดจนผู้สนใจด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ได้ออกมาแสดงความคิดเห็น หยิบยกปัญหาต่าง ๆ ขึ้นมาวิพากษ์วิจารณ์ในหลายประเด็น เนื่องจากเรื่องอุ้มบุญนี้มีบุคคลหลายกลุ่มเข้ามาเกี่ยวข้องในกระบวนการทำให้เกิดขึ้น ตั้งแต่คู่สามีภรรยาที่ต้องการบุตรแต่ไม่สามารถมีบุตรได้ด้วยตัวเอง หญิงที่รับอุ้มบุญให้กับครอบครัวที่ต้องการบุตร แพทย์ ยิ่งเมื่อการอุ้มบุญมีเรื่องการว่าจ้างเกิดขึ้น จึงมีกลุ่มนายหน้าที่ทำแบบธุรกิจ ผ่านโซเชียลเน็ตเวิร์ค ฯลฯ เมื่อมีผู้เข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องหลายฝ่าย และมีปัญหาเกี่ยวกับการตั้งครรภ์ การรับรองบุตร การดูแลหญิงขณะตั้งครรภ์ หลังตั้งครรภ์ การคลอด ปัญหาระหว่างตั้งครรภ์ซึ่งไม่ได้เกิดขึ้นจากธรรมชาติ ยังมีกระบวนการที่ซับซ้อน ทั้งทางเทคโนโลยี ทั้งกระบวนการที่เกิดจากการคิดริเริ่มของมนุษย์ซึ่งยังเป็นปุถุชนคือหนีไปด้วยกิเลสด้วยแล้ว แน่แน่นอนว่าปัญหาที่ติดตามมาจึงมิได้จบอยู่เฉพาะคู่กรณีหรือกลุ่มตัวกลางทั้งนายหน้า ผู้ประสานงาน หรือกลุ่มบุคลากรทางการแพทย์เท่านั้น ปัญหาอื่น ๆ ที่จะส่งผลกระทบต่อสังคมโดยรวมทั้งปัจจุบันและในอนาคตข้างหน้า หากปล่อยให้มีการอุ้มบุญได้อย่างอิสระ ปราศจากกฎหมายควบคุมแล้ว หลายฝ่ายจึงเกิดความเชื่อแน่ว่า ปัญหาเหล่านั้นจะกลายเป็นปัญหาใหญ่และเรื้อรังในสังคมไทยแน่นอน

กระบวนการอุ้มบุญ จึงถูกหยิบยกขึ้นมาอภิปรายถึงผลดีผลเสียกันอย่างกว้างขวางทั้งในแง่หลักการ การยอมรับ ปัญหาปัจจุบัน ปัญหาในอนาคต ขยายไปในกลุ่มต่าง ๆ นักสิทธิมนุษยชนอาจมองว่า เรื่องอุ้มบุญเป็นเรื่องของสิทธิมนุษยชนที่ย่อมมีสิทธิโดยชอบธรรมในตัวเอง สามารถทำได้ เพราะเต็มใจไม่มีการบังคับ สัญญาที่สร้างขึ้นโดยถูกต้อง ยอมรับด้วยกันทั้งสองฝ่าย แต่ฝ่ายผู้เห็นค้านก็โต้แย้งว่า สัญญาที่ทำขึ้นนั้นไม่ชอบด้วยกฎหมาย เนื่องจากเป็นสัญญาที่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีงาม แม้ไม่มีกฎหมายชัดเจนก็ยังเป็นสัญญาที่ผิดอยู่ดี

ความเห็นที่แตกต่างกันในสังคม ทำให้เกิดการเสวนาแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องนี้ เช่น ในงานเสวนา “อุ้มบุญหรืออุ้มบาป” พระครูธีรสุตพจน์ (พระมหาสง่า ธีรสังวโร, ดร.) ให้ความเห็นว่า การอุ้มบุญเป็นบาปกรรมของการทำในสิ่งที่ไม่ถูกต้อง โดยเฉพาะเมื่อเด็กที่คลอดออกมาไม่สมประกอบ ผู้ที่จ้างอุ้มบุญจะไม่ยอมรับ ผศ.ดร.ปรุตน์ บุญศรีตัน มองว่า การอุ้มบุญ สู้ธุรกิจอุ้มบุญจากวัตถุนิยม กลับกลายเป็นเห็นคนไม่เป็นคน ลืมจริยธรรม คุณธรรม ศีลธรรม ไม่ยอมรับความจริงตามธรรมชาติ ปัญหาจึงเกิดขึ้นตามมา ส่วน รศ.รณ.นายแพทย์ไพรัตน์ พฤษชาติคุณากร ให้ทัศนะกรณีการอุ้มบุญที่เกิดจากการช่วยเหลือโดยญาติหรือผู้สืบสายเลือดเดียวกันที่ไม่สามารถมีบุตรได้แต่ประสงค์จะมีบุตร ถือเป็นการสงเคราะห์สืบเชื้อสายเผ่าพันธุ์^๓

ปวีณา หงสกุล ประธานมูลนิธิปวีณาหงสกุลเพื่อเด็กและสตรี มองว่า การอุ้มบุญ (เชิงพาณิชย์) จะส่งผลกระทบต่อสังคมในอนาคตอย่างมาก เนื่องจากเด็กที่เกิดมาด้วยวิธีนี้จะไม่มีความ

^๓ พระครูธีรสุตพจน์ (พระมหาสง่า ธีรสังวโร, ดร.)ฯ, “พระ-จิตแพทย์-นักปรัชญา ฟันธง อุ้มบุญ วันนี้เป็น อุ้มบาป”, ASTVผู้จัดการออนไลน์, (๑๓ สิงหาคม ๒๕๕๗).

ผูกพันทางสายเลือด ในอนาคตมีโอกาสโตขึ้นมาเป็นเด็กก้าวร้าว สร้างปัญหาในสังคม^๔ ส่วนกระบวนการจัดจ้างผู้รับจ้างในเชิงพาณิชย์นั้น มีโอกาสที่จะขยายผลทำให้เกิดธุรกิจค้ามนุษย์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อปรากฏข่าวว่า มีชาวญี่ปุ่นได้จ้างหญิงไทยผู้รับจ้างไม่ต่ำกว่า ๑๕ คน ทำให้เกิดข้อสงสัยว่า มีแนวโน้มที่จะเป็นการจ้างผู้รับจ้างเพื่อประโยชน์อื่นที่ไม่ใช่เลี้ยงเป็นบุตร^๕ นี่เป็นตัวอย่างของปัญหาว่ามีแนวโน้มว่าเป็นเรื่องที่กระทบต่อศีลธรรม จริยธรรมแน่นอน ยิ่งหากปล่อยให้เกิดขึ้นเรื่อย ๆ โดยไม่มีการดูแลแก้ไขควบคุมให้ได้ดี โอกาสที่กระบวนการค้ามนุษย์จะแอบแฝงเข้ามาใช้วิธีการจ้างผู้รับจ้างแทนการลักพาเด็กทารกที่เคยเป็นปัญหาสังคมก็เป็นสิ่งที่เป็นไปได้ หรือปัญหาแอบแฝงอย่างอื่นที่อาจเกิดขึ้นได้จากกิเลสของมนุษย์ที่ทำให้เกิดการเอารัดเอาเปรียบ หรือใช้อำนาจอื่นทำให้การจ้างผู้รับจ้างนำไปสู่การกระทำผิดกฎหมายอื่น ๆ เช่น กรณีที่เกิดการข่มขู่หญิงคนหนึ่งที่ถูกเสนอการรับจ้างผู้รับจ้างเมื่อได้รับการติดต่อจากคลินิกแห่งหนึ่งให้เธอรับผู้รับจ้างของชายคนหนึ่งที่ตั้งเชื้อ HIV โดยอ้างว่า มีความเสี่ยงเพียง ๑% เมื่อหญิงคนนั้นปฏิเสธก็ถูกข่มขู่จนต้องมาขอความช่วยเหลือจากมูลนิธิปิวิธ^๖ หรืออีกประเด็นข่าวที่เกิดขึ้นก็คือ การฝ่าฝืนผู้รับจ้างออกจากครรภ์ตั้งแต่อายุครรภ์เพียง ๗ เดือน โดยสงสัยว่าเป็นการจ้างผู้รับจ้างที่หวังประโยชน์เพื่อนำไข่สันหลังของเด็กที่มีอายุในครรภ์เพียง ๗ เดือนไปทำสเต็มเซลล์เพื่อความงาม^๗ เท่ากับใช้กระบวนการผู้รับจ้างไปสู่การฆาตกรรมเด็กทารกเกิดก่อนกำหนด รวมถึงกรณีการจ้างผู้รับจ้างจากชายโรคจิตที่เลี้ยงเด็กเพื่อประโยชน์ทางการมรดกโดยเด็กในปกครองต้องถูกข่มขืน ทำทารุณกรรมอย่างไม่มีทางต่อสู้อย่างไร หรือถูกนำไปค้าประเวณีเด็ก^๘ ทั้งหมดเหล่านี้ล้วนแต่เป็นปัญหาที่อาศัยการจ้างผู้รับจ้างแอบแฝงทั้งสิ้น ขณะเดียวกันกับการจ้างผู้รับจ้างมีโอกาสกลายเป็นเรื่องทุจริต ผิดศีลธรรม ก่อให้เกิดการกระทำผิดกฎหมาย ไร้ศีลธรรมของมนุษย์แล้ว อีกมุมหนึ่งที่นักวิเคราะห์ทั้งหลายได้แสดงความเห็นกัน คือ ประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการจ้างผู้รับจ้าง ซึ่งเป็นเรื่องของจิตใจเช่นกัน เพราะการจ้างผู้รับจ้างสามารถช่วยให้ครอบครัวที่ไม่สามารถมีบุตรโดยวิธีธรรมชาติได้ สามารถสมหวังเป็นครอบครัวที่สมบูรณ์ได้ การจ้างผู้รับจ้างในกลุ่มเครือญาตินับเป็นเรื่องของความเมตตากรุณา ช่วยให้ครอบครัวมีลูกยากได้สมหวัง หรือแม้แต่การจ้างผู้รับจ้างที่เกิดจากการรับจ้าง ก็สามารถช่วยเหลือกลุ่มหญิงที่มีฐานะยากจน เป็นการสร้างรายได้ที่ดีทางหนึ่ง เป็นอีกวิถีทางหนึ่งในการเลี้ยงชีพโดยสุจริต เพราะเกิดจากความเต็มใจของตัวเอง ไม่ได้ถูกใครบังคับ

อนึ่ง แม้ว่าตั้งแต่เดือนพฤษภาคม ๒๕๕๘ เป็นต้นมาจะมีพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็กที่เกิดโดยอาศัยเทคโนโลยีช่วยการเจริญพันธุ์ทางการแพทย์ พ.ศ.๒๕๕๘ ออกบังคับใช้แล้วก็ตาม แต่

^๔ ทีมข่าวอาชญากรรม ผู้จัดการออนไลน์, “ปิวิธ” ชงข้อมูลผู้รับจ้าง เสนอ สนช. แก่ กม.ห่วงผู้รับจ้างในเชิงพาณิชย์เข้าข่ายค้ามนุษย์, ผู้จัดการออนไลน์, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <http://www.manager.co.th/Crime/ViewNews.aspx?NewsID=9570000096297>[๒๒ สิงหาคม ๒๕๕๗].

^๕ ทีมข่าว โพสต์ทูเดย์, อึ้ง!หนุ่มญี่ปุ่นอยากมีเด็กผู้รับจ้างพันคน, โพสต์ทูเดย์, [ออนไลน์] แหล่งที่มา: <http://www.posttoday.com/social/general/312802>[๑๕ สิงหาคม ๒๕๕๗].

^๖ ทีมข่าว ไทยรัฐออนไลน์, สาวโรงงานแฉถูกจ้างนำสุจิชายติดเชื้อ HIV ทำผู้รับจ้าง, ไทยรัฐออนไลน์, [ออนไลน์] แหล่งที่มา: <http://www.thairath.co.th/content/445129>[๒๒ สิงหาคม ๒๕๕๗].

^๗ กระปุกดอทคอม, สั่งสอบ รพ.เอกชน ให้ผู้รับจ้าง ๗ เดือน ก่อนนำไข่สันหลังทำสเต็มเซลล์ เพื่อเสริมความงาม, [ออนไลน์] แหล่งที่มา: <https://baby.kapook.com/view95177.html>[๖ สิงหาคม ๒๕๕๗].

^๘ เรื่องเดียวกัน.

ไม่ได้หมายความว่า ปัญหาเกี่ยวกับอุ้มบุญจะหมดไปโดยประการทั้งปวง เนื่องจากในปัจจุบันนี้ยังมี ปัญหาใหม่ๆ ที่นอกเหนือความคาดหมายและต่อเนื่องจากเมื่อครั้งยังไม่มีกฎหมายฉบับนี้ออกมาอยู่ นอกจากนี้ ปัญหาเรื่องอุ้มบุญมิได้ยุติลงเพียงเพราะมีกฎหมายคุ้มครองเด็กออกมาบังคับใช้ สิ่งที่สำคัญคือเรื่องอุ้มบุญมีประเด็นที่เป็นข้อถกเถียงกันทางศีลธรรม ไม่ว่าจะเป็นเรื่อง การทำลาย ตัวอ่อนที่หลีกเลี่ยงจากการทำอุ้มบุญเป็นปาณาติบาตหรือไม่ ประเด็นเรื่องมารดาที่แท้จริงของเด็กที่เกิด จากการอุ้มบุญ ประเด็นเรื่องการทำอุ้มบุญเป็นเรื่องของความเมตตาที่มนุษย์มีต่อกันจริงหรือไม่ ฯลฯ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษา อุ้มบุญในทัศนะของพระพุทธศาสนา

๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาขั้นตอนของกระบวนการอุ้มบุญ
๒. เพื่อศึกษาหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่ใช้วิเคราะห์การอุ้มบุญ
๓. เพื่อวิเคราะห์การอุ้มบุญในทัศนะของพระพุทธศาสนา

๑.๓ ปัญหาที่ต้องการทราบ

ผู้วิจัยเลือกที่จะศึกษาเรื่องนี้ เพื่อต้องการทราบว่า การตั้งครรภ์แทนที่เรียกว่า “อุ้มบุญ” นั้น ในทัศนะของพระพุทธศาสนาถือว่าเป็นเช่นไร ถูกต้องตามหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนา หรือไม่อย่างไร สมควรสนับสนุนให้มีการ “อุ้มบุญ” หรือไม่ อย่างไร

๑.๔ ขอบเขตการวิจัย

ผู้วิจัยจำกัดขอบเขตในการศึกษาปัญหาเรื่องอุ้มบุญในประเทศไทยและศึกษาในทัศนะของพระพุทธศาสนาเป็นหลัก เพื่อตอบปัญหาเกี่ยวกับพุทธจริยธรรม ตลอดจนวิเคราะห์ผลกระทบของการอุ้มบุญที่มีต่อสังคมไทย จึงกำหนดขอบเขตเนื้อหาที่จะวิจัย ดังนี้

- ๑.๔.๑ ศึกษากระบวนการ “อุ้มบุญ” ทุกขั้นตอนที่เกิดขึ้นโดยถูกต้องตามกฎหมาย และตั้งข้อสังเกตในประเด็นที่น่าจะหมิ่นเหม่ต่อศีลธรรมอันดีงาม
- ๑.๔.๒ ศึกษาหลักการ คำสอนจากคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาทเฉพาะข้อที่จำเป็นต่อการตอบคำถามที่เกี่ยวข้องกับการอุ้มบุญ
- ๑.๔.๓ วิเคราะห์ปัญหาเพื่อหาข้อสรุปที่ทัศนะของพระพุทธศาสนาที่มีต่อการอุ้มบุญ

๑.๕ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

๑. การอุ้มบุญ หมายถึง การรับฝากเซลล์สืบพันธุ์ของผู้อื่นที่ผสมแล้วด้วยเทคโนโลยีช่วยการเจริญพันธุ์เพื่อให้ตัวอ่อนเติบโตในครรภ์ของตนจนกระทั่งคลอด ผู้รับฝากเรียก ผู้อุ้มบุญ
๒. เทคโนโลยีช่วยการเจริญพันธุ์เพื่อการอุ้มบุญ หมายถึง ขั้นตอนตั้งแต่เริ่มเทคโนโลยีเข้ามาช่วยเพื่อให้เกิดการปฏิสนธิระหว่างอสุจิกับไข่จนกระทั่งถึงการตั้งครรภ์แทน
๓. เทคโนโลยีช่วยการเจริญพันธุ์ หมายถึง การนำเซลล์สืบพันธุ์ของชายหญิงออกจากร่างกายแล้วทำการผสมกันด้วยวิธีการทางการแพทย์สมัยใหม่ ก่อนนำเซลล์ที่ผสมแล้วกลับเข้าไปใน

ร่างกายเพื่อให้เจริญเติบโตในมดลูกของหญิง

๔. กระบวนการอุ้มบุญ หมายถึง ทุกขั้นตอนทางการแพทย์เพื่อนำไปสู่การใช้เทคโนโลยีช่วยการเจริญพันธุ์ ช่วยให้มีการปฏิสนธิของเซลล์สืบพันธุ์ชาย-หญิง จนถึงการฝากหญิงอื่นให้ตั้งครรภ์ แทนจนกำเนิดทารกสมปรารถนา

๕. เซลล์สืบพันธุ์ หมายถึง เซลล์สืบพันธุ์ของมนุษย์ทั้งเพศหญิงและเพศชาย

๖. ไข่หรือเซลล์ไข่ หมายถึง เซลล์สืบพันธุ์ของเพศหญิง

๗. อสุจิหรือเซลล์อสุจิ หมายถึง เซลล์สืบพันธุ์ของเพศชาย

๘. สิ่งมีชีวิตในงานวิจัยชิ้นนี้ หมายถึง สิ่งมีชีวิตตามศิลปข้อ ๑ (ปาณาติบาต) คือ เป็นสิ่งมีชีวิตที่มีทั้งชีวิตและวิญญาณ ไม่รวมถึงสิ่งมีชีวิตที่ไม่มีวิญญาณ และวิเคราะห์สิ่งมีชีวิตที่มีวิญญาณเฉพาะที่เป็นมนุษย์ ไม่รวมถึงสัตว์

๙. สัตว์ กรณีที่ใช้คำนี้ตามสำนวนในพระไตรปิฎก หมายถึง มนุษย์/คน ไม่ใช่สัตว์เลี้ยงหรือสัตว์ป่า ตามความเข้าใจทั่วไปในปัจจุบัน

๑๐. คำว่า ปฏิสนธิ ในงานวิจัยนี้ หมายถึง การผสมกันระหว่างไข่และอสุจิจนเกิดเป็นตัวอ่อน

๑๑. จุดเริ่มต้นชีวิตมนุษย์ หมายถึง การนับว่ามีการเกิดขึ้นเป็นมนุษย์ตามพระพุทธศาสนา คือ ขณะที่สิ่งมีชีวิตมีปฏิสนธิวิญญานของมนุษย์เกิดขึ้น

๑.๖ ทบทวนเอกสารและรายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๑. พระพรหมบัณฑิต (ประยูร ธมฺมจิตฺโต) ได้ให้ความเห็นไว้ในบทสัมภาษณ์ทางสถานีวิทยุโทรทัศน์ มีใจความว่า คนจะตั้งครุฑทางพระพุทธศาสนา เมืองประกอบ ๓ ประการคือ บิดามารดาอยู่ร่วมกัน มารดาอยู่ในวัยเจริญพันธุ์ และมีวิญญาณมาปฏิสนธิ เมื่อมีการอุ้มบุญ โดยอาศัยเพียงการตั้งครุฑ ผสมข้างนอก จากเชื้อและไข่ของคนอื่น ท่านให้ความเห็นว่า เรื่องนี้จะยุ่งตั้งแต่ถามว่า แล้วใครเป็นแม่ โดยที่ในกฎหมายของประเทศไทย คนอุ้มท้องคือแม่ แต่ทางชีววิทยาคคนที่เอาเชื้อผสมกันเป็นพ่อแม่ ส่วนประเด็นทางศีลธรรม ถ้ารับจ้างจะยิ่งชัดเจนในแง่ ความผูกพันไม่มี ในทางพระพุทธศาสนาเมื่อพูดถึงแม่ แม่เป็นชนนี เป็นผู้ให้กำเนิด แล้วใครเป็นชนนีคนตั้งท้อง หรือแม่เจ้าของไข่ นอกจากนั้น แม่เป็นพรหมของลูก พรหมก็คือ มีเมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา ประการต่อมา แม่เป็นบูรพาจารย์ สอนให้ลูกได้พูด รับประทาน เป็นครูคนแรก ระบบเหล่านี้จะหายไปหมดเลย แล้วระบบสังคม ระบบครอบครัวจะเป็นอย่างไร ส่วนประเด็นที่หนักกว่านี้คือ เวลาเขามาจ้างให้อุ้มท้องนั้น เขาเอาเด็กของเราไปทำอะไร ถ้าเป็นในลักษณะเอาไปค้ามนุษย์แล้ว จะรู้สึกอย่างไร เราไปลดศักดิ์ศรีของมนุษย์ที่เกิดจากเราเพื่อเอาไปใช้ในเชิงพาณิชย์ ทางแพทย์ ท่านมองว่า ไม่ได้ห้ามกรณีไม่มีลูกแล้วมาอาศัยญาติ คนรู้จักกัน ถ้าทำด้วยจิตใจที่ดีงาม ประสงค์จะอนุเคราะห์ สงเคราะห์ มีเมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา ก็เป็นสิ่งที่ดี แต่ถ้าทำด้วยการเอาตัวเองเป็นทางผ่าน เอาเด็กมาเป็น

เครื่องมือ เป็นธุรกิจ ลดศักดิ์ศรีความเป็นคน พรหมวิหารธรรมอยู่ตรงไหน ความเป็นบูรพาจารย์ไม่มี มีคำถามว่า เมื่อไม่เป็นเช่นนั้นแล้ว ระบบสังคม ครอบครัวยังจะเป็นอย่างไร ^๙

๒. **เดโชพล เหมนาไลย** กล่าวไว้ในสารนิพนธ์เรื่อง “สัมมาอาชีวะในพระไตรปิฎก” ว่า

การมีแรงจูงใจเป็นตัณหา นิยามของสัมมาอาชีวะที่สอดคล้องกับข้อมูลจากพระไตรปิฎก รวมทั้งคำอธิบายของคัมภีร์ชั้นรองอื่น ๆ และมีความครอบคลุมมากที่สุด ได้แก่ นิยามที่ว่า สัมมาอาชีวะ หมายถึง การเลี้ยงชีวิตด้วยกุศลกรรม คือ กายสุจริต ๓ วาจาสุจริต ๔ เป็นเบื้องต้น ตลอดจนมีความเพียรในการชำระ ขัดเกลากิเลสที่เนื่องด้วยการเลี้ยงชีวิตนั้นให้เบาบางลงเรื่อย ๆ จนกว่าจิตใจจะ “บริสุทธิ์” และ “ผ่องแผ้ว” ในที่สุด นิยามดังกล่าวยังสอดคล้องกับการที่ พระไตรปิฎกแบ่งสัมมาอาชีวะออกเป็น ๒ ระดับ คือ สัมมาอาชีวะที่ยังมีอาสวะ กับสัมมาอาชีวะที่ไม่มีอาสวะ ฯลฯ สำหรับเกณฑ์วินิจฉัยความเป็นสัมมาอาชีวะเพื่อให้มีความครอบคลุมรอบด้านมากที่สุด นั้น ผู้วิจัยได้สรุปว่าควรมี ๔ ประเด็นคือ (๑) แรงจูงใจของผู้ประกอบอาชีพ ผู้ประกอบอาชีพมีแรงจูงใจเป็นฉันทะหรือตัณหา ๑๖ ทำด้วยจิตที่มีอกุศลมูลหรือกุศลมูล ทำด้วยจิตที่มีทวิภูมิตามานะหรือเมตตาการุณา เป็นต้น เราจะพบได้ว่า หากบุคคลมีตัณหาหรือโลภะเป็นแรงจูงใจ ย่อมจะนำไปสู่การประกอบมิชฌาย่อมนำไปสู่ความทุกข์ตามวงจรปฏิจกสมุปบาท ๑๘ และเนื่องจากความทุกข์จัดว่าเป็นโทษประเภทหนึ่ง ดังนั้น อาชีพที่ผู้ประกอบอาชีพนั้นๆ มีตัณหาเป็นแรงจูงใจ ย่อมเป็นมิชฌาอาชีวะ ส่วนอาชีพที่ผู้ประกอบอาชีพนั้นๆ มีฉันทะเป็นแรงจูงใจย่อมเป็นสัมมาอาชีวะ (๒) ตัวอาชีพ พิจารณาว่าอาชีพนั้น เข้าข่ายมิชฌาชีพที่ผิดกฎหมายบ้านเมืองผิดต่อขนบธรรมเนียม จารีตประเพณี วัฒนธรรมที่ดีงามหรือไม่ เข้าข่ายมิชฌาอาชีพที่ผิดกฎหมายบ้านเมือง ขนบธรรมเนียม จารีตประเพณี วัฒนธรรมที่ดีงาม ตลอดจนอาชีพที่เข้าข่ายมิชฌาอาชีพที่ย่อมจัดเป็นมิชฌาอาชีวะอย่างแน่นอน เนื่องจากเป็นอาชีพที่ก่อให้เกิดโทษแก่ตนเองและผู้อื่นหรือทั้ง ๒ ฝ่าย ไม่ว่าจะโดยตรงหรือโดยอ้อม ในขณะที่อาชีพที่ถูกกฎหมาย เป็นไปตามขนบธรรมเนียม จารีตประเพณี วัฒนธรรมที่ดีงาม และไม่เป็น มิชฌาอาชีพ อาจจะยังไม่แน่มเสมอไปว่าเป็นสัมมาอาชีวะหรือไม่ จำเป็นต้องพิจารณาจากองค์ประกอบข้ออื่นๆ ร่วมด้วย (๓) กระบวนการประกอบอาชีพ พิจารณาในเชิงความสัมพันธ์ภายในองค์กรในช่วงที่เป็นกระบวนการประกอบอาชีพ เช่น ความสัมพันธ์ระหว่างนายจ้างกับลูกจ้าง มีการเอารัดเอาเปรียบกันหรือไม่ อย่างไร เป็นต้น อาชีพที่มีการเอารัดเอาเปรียบลูกจ้าง โดยนายจ้าง ซึ่งนั่น คือ การก่อโทษแก่ผู้อื่น ย่อมจัดเป็นมิชฌาอาชีวะ ในขณะที่อาชีพที่สร้างประโยชน์ให้แก่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพนั้นๆ จัดว่าเป็นสัมมาอาชีวะ และ (๔) ผลจากการประกอบอาชีพ พิจารณาว่าสร้างผลกระทบต่อบุคคลอื่น สิ่งมีชีวิตอื่น หรือสิ่ง แวดล้อมหรือไม่ อย่างไร ข้อนี้ถือว่าเป็นส่วนที่สำคัญที่สุดในการวินิจฉัย แน่นนอนว่าอาชีพที่สร้างผลกระทบในทางลบหรือก่อโทษ ย่อมเป็นมิชฌาอาชีวะ

อาชีพที่สร้างผลกระทบในทางบวกหรือสร้างประโยชน์ ย่อมเป็นสัมมาอาชีวะนอกจากนั้น ผู้วิจัยยังได้กล่าวสรุปเกี่ยวกับหลักการพิจารณาว่า อาชีพใดจัดเป็นมิชฌาอาชีวะไว้ว่า อาชีพใดที่

^๙ พระพรหมบัณฑิต (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), “อัมมบุญผิพหลักฺกจริยธรรมหรือไม?”, [บทสัมภาษณ์], สถานีโทรทัศน์ กองทัพบกช่อง ๗, ๗ กันยายน ๒๕๕๗, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <http://www.youtube.com/watch?v=lqOpoVobnFQ> [๒๐ พฤศจิกายน ๒๕๕๗].

ก่อให้เกิดโทษแก่ตนเองและ/หรือสังคม (บุคคล สัตว์ สิ่งแวดล้อม) ไม่ว่าจะโดยตรงและ/หรือโดยอ้อม อาชีพนั้นถือว่าเป็นมิจนาอาชีพ^{๑๐}

๓. ศาสตราจารย์ นพ.สมบูรณ์ คุณาธิคม ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการเวชศาสตร์การเจริญพันธุ์ราชวิทยาลัยสุตินรีแพทย์แห่งประเทศไทย ได้แสดงความเห็นในประเด็น ไขข้อข้องใจกรณี"อุ้มบุญ" ไว้ว่า เป็นเวลามากกว่า ๑๐ ปีที่แพทยสมาคมมีประกาศควบคุมเกี่ยวกับอุ้มบุญไว้ว่าต้องไม่ทำในเชิงพาณิชย์ และได้กล่าวถึงปัญหาเรื่องกฎหมายตั้งแต่อดีตจนถึงปี ๒๕๕๐ ที่ระบุให้เด็กที่เกิดมาเป็นบุตรหญิงที่ตั้งครรภ์แทน และพ่อแม่ที่เป็นเจ้าของเซลล์สืบพันธุ์ต้องมารับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม ทำให้มีปัญหาอื่นตามมา จนถึงปัญหาการอุ้มบุญในเชิงพาณิชย์ ที่มีชาวต่างชาตินิยมมาจ้างหญิงไทยให้ตั้งครรภ์แทน จนทำให้ต่างประเทศมองว่า ไทยเป็นศูนย์กลางในการค้ามนุษย์ แต่โดยความเห็นส่วนตัวของคุณหมอมองว่า ปัญหานี้ไม่ใช่ปัญหาค้าขายแต่เป็นปัญหาศีลธรรม จริยธรรม จึงไม่ใช่ปัญหาส่วนบุคคล แต่เป็นปัญหาเรื่องชื่อเสียงประเทศ^{๑๑}

๔. กมลา เทพวงศ์ กล่าวไว้ในงานวิจัย การคุ้มครองเด็กที่เกิดโดยอาศัยเทคโนโลยีช่วยการเจริญพันธุ์ทางการแพทย์ (อุ้มบุญ) ว่า สัญญาดังครรภ์ถือว่าเป็นสัญญาที่มีวัตถุประสงค์ขัดต่อกฎหมาย หรือขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนหรือไม่ ปัญหานี้มีความเห็นของนักกฎหมายแบ่งออกเป็นสองฝ่าย คือ

ฝ่ายแรก เห็นว่าสัญญาับตั้งครรภ์แทนเป็นสัญญาที่มีวัตถุประสงค์ขัดต่อกฎหมาย หรือขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน ซึ่งเท่ากับเป็นสัญญาซื้อขาย แลกเปลี่ยนเด็ก เป็นการเช่ามดลูกและเนื้อตัวร่างกายมนุษย์ เป็นการฝ่าฝืนความรู้สึกลึกซึ้งของสาธารณชนและมีปัญหาเกี่ยวกับทางจริยธรรม ปัญหาทางสังคม จึงตกเป็นโมฆะฟ้องร้องบังคับคดีกันไม่ได้

ฝ่ายที่สอง เห็นว่าปัจจุบันยังไม่มีกฎหมายเกี่ยวกับการรับตั้งครรภ์แทนไว้โดยเฉพาะ และกฎหมายเกี่ยวกับเรื่องการรับบุตรบุญธรรมที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และพระราชบัญญัติการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม ไม่มีบทบัญญัติห้ามการจ่ายเงินหรือรับเงินเพื่อการรับบุตรบุญธรรมเหมือนกับกฎหมายบางประเทศ สัญญาดังกล่าวจึงไม่ขัดต่อกฎหมายและไม่ใช่เป็นการซื้อขายเด็ก แลกเปลี่ยนเด็ก หรือนำเด็กมาเป็นทาส ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๓๑๒ เพราะวัตถุประสงค์ของสัญญาต้องการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมซึ่งเป็นการกระทำที่ชอบด้วยกฎหมายไม่ขัดต่อศีลธรรมอันดีของประชาชน ทั้งคู่สมรสที่ขอให้ตั้งครรภ์แทนก็มีส่วนได้เสียในตัวเด็กโดยเป็นเจ้าของเชื้อสุจิหรือไข่ที่เจริญพันธุ์ทำให้เกิดทารกดังกล่าวด้วย สัญญาดังกล่าวจึงเปรียบเทียบกับเป็นสัญญาที่หญิงซึ่งรับตั้งครรภ์แทนทำสัญญาให้ความยินยอมมอบเด็กให้แก่คู่สมรสที่ขอให้ตั้งครรภ์แทนไว้ล่วงหน้า เพื่อการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม จึงเข้าลักษณะสัญญาไม่มีชื่ออย่างหนึ่ง

สัญญาดังครรภ์แทนเป็นสัญญาที่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชนหรือไม่ ปัจจุบันยังไม่พบตัวอย่างจากคำพิพากษาศาลฎีกา ผู้ศึกษาเห็นว่า หากคู่สมรสฝ่าย

^{๑๐} เดโชพล เหมนาโลย, “สัมมาอาชีพในพระไตรปิฎก”, สารนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖).

^{๑๑} ศ.นพ.สมบูรณ์ คุณาธิคม, “ไขข้อข้องใจกรณีอุ้มบุญ”, [บทสัมภาษณ์] รายการไทยรัฐนิวส์โชว์, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <http://www.youtube.com/watch?v=R๒QbfoVBdpw> [๑๘ พฤศจิกายน ๒๕๕๗].

หญิงไม่สามารถมีบุตรได้ด้วยตนเองไม่ว่าด้วยเหตุใด ให้หญิงอื่นที่เป็นญาติโดยสายเลือดของคู่สมรส ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งตั้งครรภ์แทนโดยใช้ตัวอ่อนที่มาจากเซลล์สืบพันธุ์ของคู่สมรสนั้น และไม่มีการจ่ายค่าตอบแทนแก่หญิงที่ตั้งครรภ์แทนในลักษณะที่อาจทำให้เข้าใจได้ว่าเป็นการรับจ้างตั้งครรภ์ สัญญาตั้งครรภ์แทนลักษณะนี้และเงื่อนไขดังกล่าวไม่น่าจะขัดต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน^{๑๒}

๕. **ธัญรติ ไตรวัฒนวงศ์** รายงานวิจัยเรื่อง “ปัญหาจริยธรรมและปัญหากฎหมาย : การรับตั้งครรภ์แทน” ว่า “ศาสนาพุทธไม่ได้คัดค้านหรือเห็นว่าขัดต่อหลักคำสอนของการรับตั้งครรภ์แทน ทว่าการกระทำนั้นประกอบด้วยเจตนาบริสุทธิ์ทั้งฝ่ายที่ต้องการมีบุตรและผู้ที่ทำหน้าที่ตั้งครรภ์แทน เพราะถือว่าเป็นการช่วยเหลือผู้อื่นให้สมปรารถนา แสดงออกถึงความมีเมตตากรุณา ศาสนาคริสต์คัดค้านกับการรับตั้งครรภ์แทนทุกกรณี เพราะถือว่าเป็นการให้กำเนิดมนุษย์ที่ผิดธรรมชาติ อีกทั้งเป็นการลดศักดิ์ศรีคุณค่าของหญิงที่ตั้งครรภ์แทน หญิงที่ขอให้ตั้งครรภ์แทน รวมทั้งเด็กที่เกิดขึ้นมาด้วย ทางด้านศาสนาอิสลาม มีทั้งฝ่ายที่ไม่คัดค้านกับฝ่ายที่คัดค้านในการรับตั้งครรภ์แทน โดยฝ่ายที่ไม่คัดค้านต่างให้เหตุผลว่าเป็นการช่วยเพิ่มจำนวนประชากรและยังเป็นการช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกันอีกด้วย ส่วนฝ่ายที่คัดค้านให้เหตุผลคล้ายกับศาสนาคริสต์ที่ว่าเป็นการเกิดที่ผิดธรรมชาติ อีกทั้งยังส่งผลให้เกิดความสับสนขึ้นในวงศ์ตระกูลและลดค่าของความเป็นมนุษย์ ดังนั้นจะเห็นได้ว่าปัญหาทางจริยธรรมนั้นแม้ว่าบางศาสนาจะไม่ได้คัดค้าน หากว่าช่วยผู้อื่นด้วยความบริสุทธิ์ใจ แต่อาจจะมีผู้ที่เห็นว่าการรับตั้งครรภ์แทนนั้นเป็นการกระทำที่ผิดหลักจริยธรรม เพราะอาจนำไปสู่การค้าเชิงพาณิชย์ (การขายเด็ก) หรือปัญหาเรื่องชาติกำเนิดและความรู้สึกของเด็กที่เกิดจากการตั้งครรภ์แทน”^{๑๓}

๖. **เกียรติศักดิ์ ดวงจันทร์** ได้กล่าวถึงประเด็นมารดาที่แท้จริงของเด็กที่เกิดจากการอุ้มบุญไว้ในบทความเรื่อง “พุทธจริยศาสตร์กับการตั้งครรภ์แทน” ว่า “ความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีทางการแพทย์และการเจริญพันธุ์ ได้มีการค้นคว้าวิจัยพัฒนามาโดยลำดับและเป็นไปอย่างต่อเนื่อง การนำน้ำเชื้อสุจิและเซลล์ไข่ของคู่สามีภรรยาามผสมในหลอดทดลองแล้วย้ายตัวอ่อน (In Vitro Fertilization and Embryo Transfer = IVF, ET) ให้กับหญิงอื่นที่มารับการตั้งครรภ์แทน ซึ่งการกระทำดังกล่าวจะต้องอยู่ในดุลยพินิจของสูตินรีแพทย์ผู้เชี่ยวชาญ ส่วนเด็กที่เกิดมา พุทธจริยศาสตร์ถือว่าหญิงที่ให้เซลล์ไข่คือมารดาที่แท้จริง เพราะหญิงให้เซลล์ไข่เป็นผู้ให้กำเนิดชีวิตอันเป็นกระบวนการหลักพิชฌายะที่ว่ากำเนิดชีวิตใด ชีวิตหนึ่งต้องอาศัยปัจจัยสามประการคือชายหญิงมีความสัมพันธ์ทางเพศถึงจุดหลั่งน้ำอสุจิ หญิงที่มีความสัมพันธ์ทางเพศนั้นอยู่ในช่วงระยะเวลาที่มีเซลล์ไข่สุกพอเหมาะและมีปฏิสนธิวิญญาน ซึ่งสอดคล้องกับวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีทางการแพทย์สมัยปัจจุบันที่ได้พิสูจน์แล้ว โดยการตรวจพิสูจน์ลายพิมพ์ทางพันธุกรรม (Deoxyribonucleic Acid Fingerprint = DNA-Fingerprint) ซึ่งลายพิมพ์ทางพันธุกรรมนี้จะถ่ายทอดจากผู้ให้ น้ำเชื้อสุจิและ

^{๑๒} กมลดา เทพวงศ์, “การคุ้มครองเด็กที่เกิดโดยอาศัยเทคโนโลยีช่วยการเจริญพันธุ์ทางการแพทย์ (อุ้มบุญ)”, งานวิจัยจากการอบรมหลักสูตร “ผู้พิพากษาผู้บริหารในศาลชั้นต้น รุ่นที่ ๑๑, (สถาบันพัฒนาข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม สำนักงานศาลยุติธรรม, ๒๕๕๖).

^{๑๓} ธัญรติ ไตรวัฒนวงศ์, “ปัญหาจริยธรรมและปัญหากฎหมาย : การรับตั้งครรภ์แทน”, สารนิพนธ์ศิลปศาสตรบัณฑิต, (วิทยาลัยศาสนศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๕๐).

เซลล์ไข่ไปสู่บุตร ส่วนตัวอ่อนที่เข้าไปในโพรงมดลูกของหญิงอื่นที่มารับการตั้งครรภ์แทนให้ตัวเองเจริญเติบโตแล้วคลอดออกมา หญิงอื่นที่มารับการตั้งครรภ์แทนจึงเป็นแค่เพียงที่พักอาศัยของตัวอ่อน อันเป็นกระบวนการหลักอุตุนิยามนั่นเอง^{๑๔}

๗. **นพ.ไพโรจน์ บุญศิริคำชัย** ได้ให้ความรู้และแสดงความเห็นเกี่ยวกับการอุ้มบุญทั้งในทางการแพทย์และข้อกฎหมายเมื่อครั้งผ่านร่างการพิจารณาจากสำนักงานกฤษฎีกาว่า ปัจจุบันเทคโนโลยีช่วยในการเจริญพันธุ์สามารถสนองความต้องการ ได้มากขึ้น มีทางเลือกหลายอย่างสำหรับคนที่ต้องการเป็นพ่อแม่ แต่มีบุตรยากเพราะอาจจะมี ความบกพร่องได้หลายสาเหตุ ทางแพทย์มีวิวัฒนาการช่วยเหลือผู้ที่ต้องการมีบุตรได้หลายวิธี เช่น

๑. การทำเด็กหลอดแก้ว (IVF : in Vitro Fertilization)
๒. การทำกิฟต์ (GIFT : Gamete Intra Fallopian Transfer)
๓. การทำซิฟต์ (ZIFT : Zygote Intra Fallopian Transfer)
๔. การทำอิกซี่ (ICSI : Intra Cytoplasmic Sperm Injection)

มีกรณีที่เหมาะสมอย่างอื่นอีก เช่น การตั้งครรภ์แทน หรือเรียกกันว่า อุ้มบุญ มาใช้ให้ได้ผลตามที่ประสงค์

วิธีการตั้งครรภ์แทนเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับประเด็นทางสังคมและประเด็นทางกฎหมายค่อนข้างมาก ยังอาจจะพาดพิงไปถึงการนำไปสู่ประเด็นทางอาชญากรรมหรือขบวนการค้ามนุษย์ได้ ด้วย การออกกฎหมายเพื่อรองรับต่อกรณีดังกล่าว จึงมีความสำคัญและให้สอดคล้องกับจริยธรรม ศีลธรรม และกฎหมายบ้านเมืองที่มีอยู่ในปัจจุบัน เช่น การที่ประมวลกฎหมายแพ่งได้บัญญัติไว้ว่า บุคคลที่คลอดจากหญิงคนใดก็จะเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมายของหญิงคนนั้น

อุ้มบุญ เป็นการนำตัวอ่อนไปฝากให้หญิงคนนั้นอุ้มท้องแทน เมื่อคลอดแล้วจะถือว่าเป็นบุตรของคู่สมรส ที่ต้องการมีบุตรยอมเป็นไปไม่ได้ภายใต้กฎหมายเดิม จึงต้องมีการบัญญัติกฎหมายให้เป็นบุตรของคู่สมรสที่ต้องการมีบุตร แต่อาจจะไม่สามารถมีบุตรได้เองตามธรรมชาติหรือโดยวิธีอื่น จึงต้องให้หญิงอื่นตั้งครรภ์แทน

การดำเนินการผสมเทียมต้องกระทำต่อหญิงที่มีสามีที่ชอบด้วยกฎหมาย บางครั้งก็อาจจะไม่สามารถให้ไข่และอสุจิของทั้งคู่ได้ อาจจะจำเป็นต้องรับบริจาคไข่หรืออสุจิของบุคคลอื่นอีก แต่อย่างไรก็ตาม ก็จะต้องมีอสุจิของสามีและไข่บริจาคหรืออสุจิบริจาคกับไข่ของภริยา อย่างน้อยอย่างใดอย่างหนึ่งเป็นการเชื่อมโยงของปัจจัยทางพันธุกรรม ไม่ใช่ทั้งไข่และอสุจิกี่ไม่ใช่ของคู่สมรสทั้งคู่เลย แล้วยังไปฝากให้หญิงอื่นตั้งครรภ์แทนอีกด้วย อย่างนี้น่าจะไปขอรับเด็กอื่นมาเป็นบุตรบุญธรรมจะดีกว่า (หมายเหตุ ความเห็นนี้มีก่อนที่จะมีพร.บ.ใหม่ที่รับรองให้เด็กเป็นลูกของคู่สมรสที่ประสงค์จะมีบุตร โดยใช้วิธีอุ้มบุญ แต่กฎหมายก่อนอนุญาตให้ใช้ไข่หรืออสุจิจากการรับบริจาคได้ ดังนั้น ปัญหานี้จึงยังคงมีอยู่)

กฎหมายห้ามกระทำการเป็นนายหน้า

๑. ห้ามซื้อ ขาย เสนอซื้อเสนอขาย นำเข้าหรือส่งออก

^{๑๔} เกียรติศักดิ์ ดวงจันทร์, “พุทธจริยศาสตร์กับการตั้งครรภ์แทน”, วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ฉบับที่ ๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๗, หน้า ๑๘๕-๑๘๗.

๒. ห้ามสร้างตัวอ่อนเพื่อใช้ในกิจการอื่นนอกจากการรักษาภาวะมีบุตรยาก

๓. ห้ามสร้างมนุษย์โดยวิธีการอื่นนอกจากการปฏิสนธิระหว่างอสุจิกับไข่^{๑๕}

เนื่องจากในอดีต ยังไม่มีกฎหมายคุ้มครองเด็กที่เกิดจากการอุ้มบุญ จนทำให้มีการอุ้มบุญเชิงพาณิชย์ การจ้างตั้งครรภ์ที่นำมาซึ่งปัญหาต่อเนื่องนานับประการ งานวิจัยหรือบทวิเคราะห์ดังที่ยกมาข้างต้น จึงสืบเนื่องมาจากการที่ยังไม่มีพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็กที่เกิดโดยอาศัยเทคโนโลยีช่วยการเจริญพันธุ์ทางการแพทย์ พ.ศ. ๒๕๕๘ จึงมีการถกเถียงและพยายามหาข้อสรุปในหลายๆ เรื่อง ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของมารดาของเด็กที่เกิดจากการอุ้มบุญที่กฎหมายที่นำมาใช้เป็นกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ทั่วไป ทำให้เด็กที่เกิดจากการอุ้มบุญกลายเป็นบุตรโดยชอบด้วยกฎหมายของหญิงที่รับตั้งครรภ์แทนกับสามีของหญิงนั้น แม้เป็นในเชิงพาณิชย์ แต่เด็กที่เกิดจากการอุ้มบุญต้องไปอยู่ในครอบครัวที่ต้องการมีบุตรและจ้างให้ผู้อื่นตั้งครรภ์แทน ทำให้เกิดปัญหาทั้งเรื่องของ “มารดา” เรื่องทรัพย์สินมรดก ฯลฯ

ส่วนงานวิจัยในครั้งนี้ เป็นการศึกษากรณีอุ้มบุญภายใต้พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็กที่เกิดโดยอาศัยเทคโนโลยีช่วยการเจริญพันธุ์ทางการแพทย์ พ.ศ. ๒๕๕๘ ที่ผู้นำเสนอและตรากฎหมายมีวัตถุประสงค์ที่จะคุ้มครองเด็กและขจัดปัญหาที่เกิดจากการอุ้มบุญที่เกิดขึ้นก่อนหน้านี้ที่จะมีกฎหมายฉบับนี้ ปัญหาเกี่ยวกับอุ้มบุญจะหมดไปเพราะกฎหมายฉบับใหม่นี้จริงหรือไม่ เจเนอรัลของปัญหาอุ้มบุญเกี่ยวเนื่องกับศีลธรรมหมดไปได้เพราะมีกฎหมายใหม่จริงหรือไม่ ผู้วิจัยจะได้ศึกษาและหาบทสรุปเกี่ยวกับการอุ้มบุญอย่างครบวงจร และเนื่องจากกระบวนการอุ้มบุญมีความเกี่ยวข้องกับบุคคลหลายกลุ่มที่มีรากฐานความรู้เฉพาะทางที่แตกต่างกัน เช่น ทางพระพุทธศาสนา ทางกฎหมาย และตามหลักกฎหมาย ผู้วิจัยจึงจะได้สัมภาษณ์บุคคลในวงการเหล่านี้ เพื่อหาบทสรุปเกี่ยวกับอุ้มบุญและผลกระทบต่อสังคมในมิติต่างๆ มาประกอบงานวิจัยด้วย

๑.๗ วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยชิ้นนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งเป็นความรู้ที่คาบเกี่ยวระหว่างความรู้สมัยใหม่ คือ การใช้เทคโนโลยีช่วยการเจริญพันธุ์ ทำเด็กหลอดแก้ว ที่จะนำไปสู่การอุ้มบุญ แต่ประเด็นปัญหาเป็นปัญหาที่เกี่ยวข้องกับหลักคำสอน ศีลธรรมทางพระพุทธศาสนา การเก็บข้อมูลจึงแบ่งเป็น ๒ ส่วนคือ

๑.๗.๑ ข้อมูลด้านเทคโนโลยีช่วยการเจริญพันธุ์ เนื่องจากในปัจจุบัน มีการเผยแพร่ข้อมูลด้านเทคโนโลยีช่วยการเจริญพันธุ์อย่างกว้างขวางทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์ การเก็บข้อมูลด้านนี้ จึงอาศัยจากแหล่งข้อมูลที่ทันสมัยจากต้นแหล่งซึ่งเป็นข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทางด้านการแพทย์ที่ให้ข้อมูลด้านนี้โดยตรง

๑.๗.๒ ข้อมูลด้านพระพุทธศาสนา ค้นคว้าข้อมูลจากต้นแหล่งคือพระไตรปิฎกทั้งฉบับภาษาบาลีที่เป็นต้นแหล่ง และฉบับแปลเป็นภาษาไทย ตลอดจนข้อมูลจากคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนาเถรวาท ในชั้นนอร์ธกถา และความคิดเห็นจากอาจารย์ผู้รู้ตามสมควร

^{๑๕} นพ.ไพโรจน์ บุญศิริคำชัย, “คุยกับหมอไพโรจน์ กฎหมายอุ้มบุญ”, นิตยสารหมอชาวบ้าน, ปีที่ ๓๑ ฉบับที่ ๓๖๔ (สิงหาคม ๒๕๕๒): ๗๘.

๑.๗.๓ เมื่อได้ข้อมูลทั้งสองส่วนมาแล้ว นำมาเปรียบเทียบกันเพื่อวิเคราะห์โดยใช้หลักการวิเคราะห์จากการตีความความหมายของศัพท์ วิเคราะห์จากรายละเอียดขององค์ธรรมตามหลักพระพุทธศาสนาเปรียบเทียบกับข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้น การใช้ content analysis ควบคู่กับการตีความ

๑.๗.๔ สร้างข้อสรุปและตรวจสอบทบทวนความถูกต้องว่าไม่ขัดแย้งกับข้อมูลตามหลักฐานต่างๆ ที่หามาได้เพื่อยืนยันข้อสรุป

๑.๘ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย

- ๑.๘.๑ ทำให้ได้ทราบข้อมูลเกี่ยวกับกระบวนการอุ้มบุญ สภาพปัญหาและข้อถกเถียงทางจริยธรรมเกี่ยวกับการอุ้มบุญ
- ๑.๘.๒ ทำให้ได้ทราบรายละเอียดของหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่จะนำไปสู่ความในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการอุ้มบุญ
- ๑.๘.๓ ทำให้ทราบแนวคิดเรื่องการอุ้มบุญในทัศนะของพระพุทธศาสนา